

ХУЛОСАИ

шурқи диссертатсионии 6D.KOA-019 назди Донишгоҳи миллии
Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм

Парвандаи аттестатсионии №
қарори шурои диссертатсионӣ
аз 20 июни соли 2026, №107

**Дар бораи сазовор донишдони Рисолати Раҷабалӣ, шаҳрванди Ҷумҳурии
Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ.**

Диссертатсияи Рисолати Раҷабалӣ дар мавзӯи «Ҳуқуқ ба таъминоти
иҷтимоӣ дар низоми ҳуқуқу озодиҳои конститутсионии инсон ва шаҳрванд
дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои
ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.2. Ҳуқуқи конститутсионӣ; ҳуқуқи
мурофиаи судии конститутсионӣ; танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ санаи
28-уми март соли 2026, №93 аз ҷониби шурои диссертатсионии 6D.KOA-019
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (734025, ш. Душанбе, кӯчаи Буни
Ҳисорак, толори шурои диссертатсионии факултети ҳуқуқшиносӣ, фармоиши
Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз
05 июли соли 2024, №225/шд) ба ҳимоя қабул карда шудааст.

Унвонҷӯ Рисолати Раҷабалӣ 09-уми феврал соли 1992 дар Ҷумҳурии
Тоҷикистон таваллуд шудааст.

Рисолати Раҷабалӣ соли 2009 ба Донишгоҳи давлатии омӯзгории
Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ, факултети таърих, ихтисоси «таърих
ва ҳуқуқ» дохил шуда, онро соли 2013 хатм намудааст. Соли 2013 таҳсили
худро дар зинаи магистратураи ҳамин донишгоҳи мазкурро, дар факултети
таърих идома дода, соли 2015 онро ба анҷом расонидааст.

Аз соли 2015 то имрӯз ба ҳайси омӯзгори кафедраи ҳуқуқи факултети
таърих ва ҳуқуқи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи
Садриддин Айнӣ фаъолият мебарад

Диссертатсияи Рисолати Раҷабалӣ дар ҷаласаи кафедраи ҳуқуқи ДДОТ
ба номи С. Айнӣ аз 14 - уми феврал соли 2026 таҳти №7 муҳокима ва ба
ҳимоя тавсия шудааст.

Роҳбари илмӣ: Салоҳиддинова С.М. номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ,
дотсенти кафедраи ҳуқуқи конститутсионӣ ва маъмурии факултети
ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон мебошад.

Муқарризони расмӣ:

– Ализода Зариф – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, Ёрдамчии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои ҳуқуқӣ;

– Каримзода Умар Карим – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, подполковники милитсия, Сардори кафедраи фанҳои давлатӣ-ҳуқуқии факултети №2-и Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Ба ҳайси муассисаи пешбар муассисаи байнидавлатии таҳсилоти олии Донишгоҳи (Славянии) Тоҷикистон ва Россия (ш. Душанбе).

Дар ҳуҷҷати муассисаи пешбар, ки аз ҷониби ташхисгар, Эльназаров Д.Х. доктори ҳуқуқшиносӣ, профессор кафедраи фанҳои давлатӣ-ҳуқуқии факултети ҳуқуқшиносии Муассисаи байнидавлатии таҳсилоти олии Донишгоҳи (Славянин) Россия ва Тоҷикистон, (5.5.2. Ҳуқуқи конститутсионӣ; ҳуқуқи мурофиаи судии конститутсионӣ; танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ) омода гардида, аз ҷониби раиси семинари васеи илмӣ-назариявӣ Кравченко О.В. номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсенти кафедраи фанҳои давлатӣ-ҳуқуқии факултети ҳуқуқшиносии муассисаи байнидавлатии олии Донишгоҳи (Славянии) Тоҷикистон ва ҷониби ҷаласа Умедов К.М. муаллимаи калони кафедраи фанҳои давлатӣ-ҳуқуқии факултети ҳуқуқшиносии байнидавлатии муассисаи таҳсилоти Донишгоҳи (Славянин) Россия Тоҷикистон, имзо ва аз ҷониби сардори раёсати кадрҳои муассисаи байнидавлатии олии Донишгоҳи (Славянин) Россия ва Тоҷикистон Исмоилова М.Н., аз санаи 11 майи соли 2026 тасдиқ шудааст, ибраз мебарояд, ки диссертатсия ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд.

Бояд қайд намуд, ки рисолаи илмӣ аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои сатҳи баланди мантиқӣ мебошад. Дар натиҷаи таҳлил паҳлӯҳои мусбати қонунгузории мазкур муайян ва ҳамзамон, баъзе камбудиву норасоии он ошкор карда шуданд. Муаллиф дар асоси таҳлили анҷомдода пешниҳодҳои мушаххаси назариявиро таҳия намуд, ки барои бартараф намудани камбудии муайянгардида ва тақмили танзими ҳуқуқӣ равона шудаанд.

Аз ҷониби рисола навис шарҳу маънидоди муаллифона оид ба муаммоҳои назариявӣ ва амалии мавзӯи таҳқиқот пешбарӣ гардида, дар асоси онҳо пешниҳодҳои коркард шудаанд, ки ба ҳалли вазифаҳои қайдгардида, ҳам дар сатҳи назариявӣ ва ҳам дар сатҳи амалӣ равона мешаванд. Унвонҷӯ доир ба таҳқиқоти диссертатсионӣ 9 мақолаи илмӣ ба табъ расонидааст, ки аз ин шумора 4 адади он дар маҷаллаҳои тақриршавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 5 мақолаи дигар дар нашрияҳои дигар ба нашр расидаанд.

I. Мақолаҳои, ки дар маҷаллаҳои тақризшаванда ва тавсиякардаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъб расидаанд:

[1-М] Рисолати, Р. Принципы социальной политики государства [Текст] / Р. Рисолат // Вестник филиала Московского государственного университета имени М.В.Ломоносова в городе Душанбе. 2025. – Том 2, № 1 (46) – С. 220-226. ISSN 2709-6246

[2-М] Рисолати, Р. Некоторые аспекты соотношения понятий «социальное обеспечение» и «социальная защита» [Текст] / Р. Рисолат // Вестник филиала Московского государственного университета имени М.В.Ломоносова в городе Душанбе. 2025. – Том 2, № 2 (48) – С. 279-292. ISSN 2709-6246

[3-М] Рисолати, Р. Танзими ҳуқуқи ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Р. Рисолати // Қонунгузорӣ – 2025. – №. 4 (60). – С. 251-260. ISSN: 2410-2903

[4-М] Рисолати, Р. Танзими ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ дар санадҳои байналмиллалӣ [Матн] / Р. Рисолати // Пайёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. Бахши илмҳои фалсафа, ҳуқуқ ва сиёсатшиносӣ. – 2025. – № 4 (20) – С.151-160. ISSN: 2710-4672

II. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷмуаҳо ва дигар нашрияҳои илмӣ-амалӣ ҷоп шудаанд:

[5-М] Рисолати, Р. Сущность Республики Таджикистан как социального государства [Текст] / Рисолати Р // Материалы республиканской научно-практической конференции «Конституция – как фактор стабильности государства». – Душанбе, 2022. – С. 293-299.

[6-М] Рисолати, Р. Асосҳои ҳуқуқӣ-конститусионии ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ дар ҚТ. [Матн] / Р.Рисолат // Маводи Конференсияи ҷумҳуриявии илмию назариявӣ дар мавзӯи «Нақши Конститутсия дар амалишавии ҳадафҳои стратегии давлат». – Душанбе, 2022. – С.36-42.

[7-М] Рисолати, Р. Ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ дар низоми ҳуқуқҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва фарҳангии инсон [Матн] / С.М. Салоҳидинова, Р. Рисолат // Вестник филиала Московского государственного университета имени М.В.Ломоносова в городе Душанбе. 2024. → Том 2, № 2 (40) – С. 113-125. ISSN 2709-6246

[8-М] Рисолати, Р. Конституционные основы и механизмы реализации социальной политики в Республике Таджикистан [Текст] / С.М. Салоҳидинова Р. Рисолат // Материалы международной научно-практической конференции XV Ломоносовские чтения «Кооперация науки и национально – ориентированных стратегий: цифровая модернизация и инновационное развитие». Часть II. Гуманитарные науки. – Душанбе, 2025. – С. 455-462

[9-М] Рисолати, Р. Юридические гарантии реализации конституционного права на социальное обеспечение [Текст] / С.М. Салоҳидинова Р. Рисолат // Конститутсия

ва рушди маърифати ҳуқуқӣ дар даврони истиқлоли давлатӣ. Монографияи коллективӣ. – Душанбе: ДМТ, 2025. – С.305-321.

Ба автореферати диссертатсия аз ҷониби шахсони зерин тақризҳо навишта шуда, ба шурои диссертатсионӣ ворид шудаанд:

Сафарзода Н.Ф. – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, декани факултети ҳуқуқшиносии Академияи идоракунии давлатии назди Президента Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Маҳмадуллозода Н.Р. – Доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, муовини директор оид ба илм ва таълими Института омӯзиши масъалаҳои давлатҳои Осиё ва Аврупои Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон.

Буризода Э.Б. – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, мудирӣ кафедраи ҳуқуқи Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибқори Тоҷикистон.

Ҳамаи тақризҳо мусбат арзёбӣ гардида, дар онҳо баъзе эродҳои оварда шудаанд, ки баҳсталабанд.

1. Муаллиф дар бораи зарурати рушди шаклҳои ғайриюрисдиксионии ҳимоя андешаи қобили қабул баён намудааст, аммо дар автореферат механизми амалии иштироки иттифоқҳои касаба ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ метавонист мушаххастар пешниҳод шавад. Бо ин мақсад, хуб мешуд «диссертант ҳангоми ҳимояи ошкоро ба масъалаи мазкур равшанӣ меандохт.

2. Дар автореферат масъалаи рақамикунонии хизматрасониҳои иҷтимоӣ зикр гардидааст, аммо паҳлуҳои вобаста ба ҳифзи маълумоти шахсӣ, баробарии дастрасӣ ба хизматрасониҳои электронӣ ва омодагии техникаи гурӯҳҳои осебпазир метавонистанд равшантар нишон дода шаванд.

3. Дар нуқтаи якуми ба ҳимоя пешниҳодшаванда муаллиф мафҳуми “давлати иҷтимоӣ”-ро тавассути як қатор равишҳои назариявӣ таҳлил намуда, таърифи муаллифии онро пешниҳод менамояд. Бо вудуди асоснок будани ин мавқеъ, ба назар мерасад, ки таърифи пешниҳодшуда бештар хусусияти умумӣ ва арзишӣ дошта, аломатҳои мушаххаси ҳуқуқи-ниҳодии давлати иҷтимоӣ, аз ҷумла низоми кафолатҳои иҷтимоӣ, механизмҳои татбиқи уҳдадорӣҳои иҷтимоии давлат ва меъёрҳои амалии таъмини зиндагии шоиста, ба таври кофӣ равшан нишон дода нашудаанд. Ғайр аз ин, ҷудо намудани равишҳои назариявӣ ба панҷ гурӯҳ асосноккунии методологии дақиқтарро талаб мекунад, зеро баъзе аз онҳо аз лиҳози мазмун ба ҳам наздик мебошанд.

Бояд қайд намоем, ки эродҳои мазкур хусусияти ҷузъӣ дошта, сифат ва сатҳи рисолаи анҷомдодашударо коҳиш намедиханд, балки мавқеи

муаллифро ҳангоми ҳалли масъалаҳои гуногун дар алоҳидагӣ нишон медиҳанд.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-уми июни соли 2021, №267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26 июни соли 2023, №295) тасдиқ шудааст, интихоб ва таъйин гардидаанд.

Бояд зикр намуд, ки муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар аз рӯи ихтисоси 5.5.2. Ҳуқуқи конститутсионӣ; ҳуқуқи мурофиаи судии конститутсионӣ; танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ мутобиқат менамояд.

Шурои диссертатсионӣ қайд мекунад, ки аз тарафи довталаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

– **коркард карда шуд:** таҳқиқоти мазкур аввалин кори илмӣ дар ин самт ба ҳисоб рафта, навгонии илмиаш дар он зоҳир мегардад, ки муаллиф бори нахуст дар сатҳи кори илмӣ ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ дар низоми ҳуқуқи озодиҳои конститутсионии инсон ва шаҳрванд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлил намудааст;

– **пешниҳод шудааст:** дар доктринаи ҳуқуқ ва қонунгузорӣ то ҳол номуайянии дақиқи истилоҳотӣ нисбат ба мафҳумҳои «ҳимояи иҷтимоӣ» ва «таъминоти иҷтимоӣ» боқӣ мондааст. Мувофиқи назари бештар асоснок, таъминоти иҷтимоӣ чузъи таркибии ниҳоди фарохтари ҳимояи иҷтимоӣ мебошад, ки вазифаи таъмини ҳамаҷонибаи ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва ташкилӣ-идоравии фаъолияти ҳаётии шахсро иҷро мекунад. Аз ин рӯ, таъминоти иҷтимоӣ яке аз воситаҳои асосии татбиқи назарияи умумии ҳимояи иҷтимоӣ ба ҳисоб рафта, ба пешгири, нармаҷозӣ ва ҷуброни хатарҳои иҷтимоӣ равона шудааст.

– **исбот шудааст:** бо мақсади баланд бардоштани самаранокии роҳҳои ҳуқуқии татбиқи ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ ва васеъ намудани доираи фаъолияти падидаҳои назорати ҷамъиятӣ, мувофиқ аст, ки ба қонунгузори амалкунандаи ҚТ тағйирот ворид карда шаванд. Ин тағйирот бояд васеъшавии салоҳияти иттифоқҳои касаба ва дигар мақомотҳои намоёндагии кормандонро дар бар гирад, то онҳо на танҳо дар соҳаи суғуртаи иҷтимоии давлатӣ, балки дар дигар намудҳои суғуртаи ҳатмии иҷтимоӣ, аз ҷумла суғуртаи тиббӣ, суғурта барои ҳолатҳои қобилияти муваққатан гумшуда ва дар робита бо модаршавӣ низ назоратро амалӣ намоянд;

– **ҷорӣ намудан:** бо дарназардошти зарурати такмили қонунгузорӣ пешниҳод менамоем, ки ба Қонуни ҚТ «Дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон», Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ» ва Қонуни ҚТ «Дар бораи суғуртаи нафақавии ҳатмии касбӣ» ва ба онҳо моддаи зерин илова карда шавад:

«Шикоят аз қарори мақомоти ваколатдор.

Аҳаммияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки натиҷаҳои бадастомада ба рушди минбаъдаи илми ҳуқуқи конституционӣ, бахусус назарияи ҳуқуқи инсон ва шаҳрванд мусоидат менамоянд. Муқаррароти назариявӣ, хулосаҳо ва пешниҳодҳои таҳқиқот заминаҳои илмӣ ва методологии омӯзиши масъалаҳои вобаста ба мазмун, кафолатҳо, шаклҳои татбиқ ва механизми ҳифзи ҳуқуқи конституционӣ шаҳрвандон ба таъминоти иҷтимоиро такмил медиҳанд. Натиҷаҳои таҳқиқот барои рушди минбаъдаи таҳқиқоти илмӣ дар самти такмили низоми таъминоти иҷтимоӣ, таҳкими кафолатҳои конституционии иҷтимоӣ ва баланд бардоштани самаранокии амалисозии онҳо аҳаммияти муҳим доранд.

Аҳаммияти амалии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки хулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳодшуда метавонанд дар самтҳои зерин истифода шаванд: дар фаъолияти илмӣ-таҳқиқотӣ – барои таҳияи минбаъдаи масъалаҳои назариявии ҳуқуқи конституционӣ шаҳрвандон ба таъминоти иҷтимоӣ ва кафолатҳои амалишавии он; дар фаъолияти қонунгузорӣ – зимни такмили минбаъдаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи муносибатҳо дар соҳаи таъминоти иҷтимоӣ; дар фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ – барои баланд бардоштани самаранокии татбиқи меъёрҳои ҳуқуқӣ оид ба таъмини ҳуқуқи шаҳрвандон ба нафақа, кумакпулиҳо, хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва дигар шаклҳои дастгирии иҷтимоӣ.

Вобаста ба масъалагузории дар диссертатсия ҷойдошта натиҷаҳои диссертатсияи мазкурро дар раванди омӯзиши фанҳои «Ҳуқуқи конституционӣ», ва ғайра истифода бурдан ба мақсад мувофиқ хоҳанд буд. Масъалаҳое, ки дар ин диссертатсия мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд, ва дар пажӯҳишҳои олимони ватанӣ таҷассум ёфтаанд, бо вучуди ин, самту равияҳои зиёде ҳастанд, ки ниёз ба таҳқиқи ҳамачониба доранд.

– **баён шуд ки**, бо мақсади баланд бардоштани самаранокии роҳҳои ҳуқуқии татбиқи ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ ва васеъ намудани доираи фаъолияти падидаҳои назорати ҷамъиятӣ, мувофиқ аст, ки ба қонунгузории амалкунандаи ҚТ тағйиру иловаҳо ворид карда шаванд. Ин тағйирот бояд вусъат додани салоҳияти иттифоқҳои касаба ва дигар мақомоти намояндагии кормандонро дар самти назорат на танҳо бар фаъолияти соҳаи суғуртаи иҷтимоии давлатӣ, балки дар соҳаи дигар намудҳои суғуртаи ҳатмии иҷтимоӣ, аз ҷумла суғуртаи тиббӣ, суғурта дар ҳолати муваққатан аз даст додани қобилияти меҳнат ва вобаста ба модариро пешбинӣ намояд

– **ошкор гардид:** самаранокии татбиқи ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ аз ҳамоҳангӣ ва ягонагии фаъолияти низоми бисёрзинагии кафолатҳо вобаста аст, ки унсурҳои меъёрӣ, расмиётӣ, муурофиявӣ ва назоратиро дар бар мегирад.

Кафолатҳои меъерӣ – мушаххасии ҳуқуқиро таъмин намуда, принципҳои адолати иҷтимоӣ, ҳамбастагӣ ва баробарии имкониятҳоро таҳким мебахшанд; кафолатҳои расмиёти ва мурофиавӣ тартиби таъмини пардохтҳо ва хизматрасониҳои иҷтимоиро танзим намуда, ҳимояи ҳуқуқҳои поймолшударо таъмин мекунанд; роҳҳои назоратӣ ба баланд бардоштани сатҳи шаффофият ва масъулияти мақомоти татбиқкунандаи сиёсати иҷтимоӣ мусоидат менамоянд. Ҳамкориҳои мутавозин ва ҳамоҳангшудаи ҳамаи ин унсурҳо шароити татбиқи воқеии на танҳо эълонии ҳуқуқи конститусионии инсон ва шаҳрванд ба таъминоти иҷтимоиро фароҳам меорад.

– **омухта шуданд:** ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ ҳамчун ҷузъи ҷудонопазири низоми ҳуқуқу озодиҳои конститусионии инсон ва шаҳрванд дар ҚТ баррасӣ гардида, мазмуни принципи давлати иҷтимоиро, ки дар м.1 Конститусияи ҚТ муқаррар шудааст, таҷассум менамояд. Ин ҳуқуқ ба ҳифз ва дастгирии шахсоне равона гардидааст, ки бинобар сабабҳои объективӣ қобилияти меҳнатиро аз даст додаанд ё дар шароити душвори иҷтимоӣ иқтисодӣ қарор доранд. Аз лиҳози табиати ҳуқуқӣ, ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ хусусияти барномавӣ дошта, давлатро муваззаф менамояд, ки тавассути сиёсати иҷтимоии мақсаднок, роҳҳои азнавтақсимкунии захираҳо ва ташаккули кафолатҳои ниҳодӣ татбиқи воқеии онро таъмин намояд. Муаллиф асоснок менамояд, ки ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ дорои табиати комплексӣ ва бисёрсатҳӣ мебошад, зеро дар худ унсурҳои конститусионӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва ниҳодмандро муттаҳид менамояд..

– **аз нав такмил додани қонунгузори амалкунандаи иҷтимоӣ** нишон медиҳад, ки дар раванди танзими ҳимояи ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ ихтилофи назар ва номувофиқатӣ дар тартиби ҳимояи маъмурии он мушоҳида мегардад, ки метавонад ба самаранокии татбиқи ин ҳуқуқ таъсири манфӣ расонад. Аз ин рӯ, зарур шуморида мешавад, ки ба қонунҳои зерин тағйиру иловаҳо ворид карда шаванд: Қонуни ҚТ «Дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон», Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ», Қонуни ҚТ «Дар бораи суғуртаи ҳатмии касбии нафақа» ва ба онҳо моддаи зерин илова гардад:

«Шикоят аз қарори мақомоти ваколатдор»

Шикоят нисбат ба қарори мақомоти ваколатдор метавонад ба мақомоти давлатии дахлдор ё ба суд мувофиқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори ҚТ пешниҳод карда шавад.

– **муайян карда шуданд,** ки таҳлили таҷрибаи ҳимояи ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ дар ҚТ нишон медиҳад, ки шакли юрисдиксионии ҳимоя ҳуқмрон мебошад, ки муроҷиати шаҳрвандонро ба мақомоти давлатӣ ва судҳои

ваколатдор дар бар мегирад. Ин тарҳ роҳхали анъанавии барқарорсозии ҳуқуқҳои поймолшуда буда, ба воқуниши ҳуқуқи мақомоти салоҳиятдор нисбат ба ҳолати поймол гардидани ҳуқуқи субъективӣ асос меёбад. Дар айнаи замон, шаклҳои ғайриюрисдиксионӣ, аз ҷумла танзими пешазюрисдиксионии баҳсҳо, иштироки иттифоқҳои касаба ва дигар сохторҳои ҷамъиятӣ, ҳанӯз ба таври кофӣ рушд накардаанд ва нақши назаррас дар барқарорсозии ҳуқуқҳои поймолшуда надоранд.

– **офарида шуд:** ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ унсури ҷудонашавандаи низоми ҳуқуқу озодиҳои конституционии инсон ва шаҳрванд дар ҚТ буда, яке аз хусусиятҳои калидии давлати иҷтимоӣ, ки дар м.1 Конститутсияи ҚТ зикр шудааст, ба шумор меравад. Ин ҳуқуқ ба ҳимояи шахсоне равона гардидааст, ки қобилияти меҳнати худро аз даст додаанд, аз воситаҳои зиндагӣ маҳрум шудаанд ё бо мақсади таъмини сатҳи шоистаи зиндагӣ ва ҳамгирии иҷтимоии онҳо дар ҳолатҳои душвори зиндагӣ қарор доранд. Мазмуни ин ҳуқуқ хусусияти фаъолона ва барномавии ҳатмӣ дошта, аз давлат на танҳо эътирофи он, балки татбиқи воқеии онро тавассути сиёсати самараноки иҷтимоӣ талаб менамояд [7-М]. Чунин сиёсат тақсимои одилонаи захираҳои ҷамъиятӣ ва ташаккули кафолатҳои устувори ниҳодноки ҳимояи иҷтимоиро дар назар дорад. Танзими конституционии ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ дар Тоҷикистон бар асоси меъёрҳои эътирофшудаи байналмилалӣ, пеш аз ҳама муқаррароти ПБҲИИФ, амалӣ мегардад, ки ин аз эътирофи байналмилалӣ ва мувофиқати ҳуқуқи тарҳи миллии ҳифзи иҷтимоӣ шаҳодат медиҳад.

– **муаррифӣ карда шуд:** дар қ.3 м.1 Конститутсияи ҚТ оид ба уҳдадорҳои давлат дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии шаҳрвандон пешбинӣ шудааст, ба сиёсати иҷтимоӣ хусусияти на изҳоротӣ, балки ҳатмии ҳуқуқӣ мебахшад. Бо ин роҳ сиёсати иҷтимоӣ мақоми меъёриву ҳуқуқи самти афзалиятноки фаъолияти давлатро касб намуда, татбиқи онро низоми муассир ва роҳхали возеҳи ниҳоднок таъмин менамояд. Сиёсати иҷтимоӣ низоми мураккаби тадбирҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва идорӣ мебошад, ки самтҳои гуногунро фаро мегирад: аз ҳимояи ҳуқуқҳои меҳнатӣ ва баланд бардоштани сатҳи зиндагӣ то фарогирии иҷтимоии гурӯҳҳои осебпазир. Он дар ҳамаи зинаҳои ҳокимияти давлатӣ бо иштироки субъектҳои ғайридавлатӣ ва ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ татбиқ мегардад..

– **асоснок шудааст,** ки мафҳуми «давлати иҷтимоӣ» падидаи мураккаби ҳуқуқию ниҳоднок мебошад, ки ҳамчун воқуниши таърихӣ ба равандҳои саноатикунонӣ, афзоиши нобаробарии иҷтимоӣ ва зарурати таъмини адолати иҷтимоӣ ташаккул ёфтааст. Дар ҳуқуқи конституционии муосир давлати иҷтимоӣ ҷузъи муҳими тарҳи давлати демократӣ ва ҳуқуқбунёд ба

шумор меравад. Мустаҳкам гардидани ин принцип дар Конститутсия, аз ҷумла дар ҚТ, дорои аҳамияти низомсоз буда, самтҳои асосии сиёсати иҷтимоии давлат ва пояи ҳуқуқи татбиқи роҳҳои ҳимояи иҷтимоиро муайян менамояд.

– **истифода шудаанд:** маҷмуи усулҳои методологӣ, ки дар ҷараёни таҳқиқот истифода шудаанд, муносибати ҳамаҷониба ва бонизомро ба ҳалли масъалаҳои илмии гузошташуда таъмин намуданд. Ин равиш имкон дод, ки таҳлили ҳам назариявӣ ва ҳам амалӣ анҷом дода шуда, муқаррароти илмие баён гарданд, ки дорои аҳамияти назариявӣ ва амалӣ мебошанд;

– **муайян шудаанд:** ки ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ дар м.39 Конститутсияи ҚТ муқаррар гардида, дар қонунгузори соҳавӣ, ки масъалаҳои нафақа, кумакпулиҳои иҷтимоӣ ва дастгирии гурӯҳҳои осебпазирро танзим мекунад, мушаххас мегардад. Амалӣ гардидани ин ҳуқуқ нишондиҳандаи муҳими самаранокии сиёсати иҷтимоии давлат буда, сатҳи масъулияти иҷтимоӣ ва пойбандии давлатро ба принципҳои адолат ва ҳамбастагӣ инъикос менамояд. Фаҳмиши муосири ҳуқуқи инсон аз принципи тақсимопазирӣ ва вобастагии мутақобили ҳамаи ҳуқуқҳо сарчашма мегирад. Дар ин замина, ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ ба татбиқи дигар ҳуқуқҳо – ба меҳнат, ҳифзи саломатӣ, маориф ва манзил мусоидат намуда, заминаи таҳкими давлати иҷтимоӣ ва таъмини адолати иҷтимоиро фароҳам меорад. Низомии танзими ҳуқуқи ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ дар ҚТ дорои сохтори бисёрқабата буда, бар ҳамбастагии меъёрҳои миллӣ ва байналмилалӣ асос меёбад.

– **истифода шуданд:** Конститутсияи ҚТ, қонунҳои соҳавӣ, концепсияҳо, стратегияҳо, барномаҳои давлатӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи зерқонунӣ низ истифода шудаанд.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот. Саҳми шахсии муаллиф дар нуктаҳои илмие, ки ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, навгонии илмии диссертатсия, мақолаҳои илмии муаллиф, маърузаҳо дар семинарҳои назариявӣ ва конференсияҳои илмӣ-амалӣ таҷассум ёфтааст.

Дар маҷлиси шурои диссертатсионӣ аз 20 июни соли 2026 қарор қабул карда шуд, ки ба Рисолати Раҷабалӣ дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ дода шавад.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ аз 16 нафар аъзои шурои диссертатсионӣ, ки бо фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 05 июли соли 2024, №225/шд тасдиқ гардидааст 13 нафар иштирок доштанд, ки аз онҳо 4 нафарашон доктор аз рӯи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда

мебошанд. Аз 13 нафар аъзои шурои диссертационии дар чаласа иштирокдошта, овоз доданд: ба тарафдории додани дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ 13 нафар, муқобил - нест, бетараф - нест, бюллетенҳои беътибор - нест.

**Раиси шурои диссертационӣ,
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор**

Назаров А.Қ.

**Котиби илмии шурои диссертационӣ
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ**

Мирзозода Қ.Х.

20 июни соли 2026

